

danas poznat kroz razne medije (filmovi, televizija, i sl.). Naglašava da je to rodno razlikovanje kod onih koji prakticiraju magiju jest nastavljeno i u modernom društvu. Žena se i dalje mora vezati uz dom i svaka digresija od te stavke dovodi do sumnje u društvu o tome što su točno njene namjere, a kao uspješan primjer takvog argumenta uzima se djelo "Čarobnjak iz Oza". Ako žena odluči potražiti ekonomsku nezavisnost izvan doma, uvijek će na scenu stupiti zla vještica koja će je upozoriti na pogrešan put, odnosno udaljiti je od majčinstva kao primarne uloge u koju društvo smješta ženu. Kako autorica navodi, nažalost, ovakvo društvo osigurat će da zla vještica bude njegovim dijelom još mnogo vremena.

Kosana Jovanović

Iva Kurelac, *Dinko Zavorović: šibenski humanist i povjesničar*, Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić", Šibenik 2008., 107 str.

Knjiga Ive Kuralac pod naslovom *Dinko Zavorović: šibenski humanist i povjesničar* objavljena je u Šibeniku 2008. godine u povodu 400. obljetnice Zavorovićeve smrti. Rezultat je dugogodišnjeg autoričina istraživanja tog znamenitog humanista, a nastala je u Odsjeku za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Podijeljena je na tri veće tematske cjeline koje su dalje podijeljene u više poglavlja te uvod i zaključak, a kao dodatak autorica donosi opsežan popis izvora i literature.

Iva Kurelac u svojim uvodnim razmatranjima (9-11) djelo započinje predstavljanjem osobe Dinka Zavorovića te iznosi problematiku vezanu uz istraživanje Zavorovićevega života i djelovanja jer su spoznaje o njemu s vremenom bile sve rjeđe, a neki podaci prilično netočni i neprovjereni. Prvo važnije istraživanje Zavorovićeve *Povijesti Dalmacije* proveo je 1845. Petar Antun Fenzi i objavio ga u časopisu *La Dalmazia*, a kasnije ga slijede Šime Ljubić, Ivan Kukuljević Sakcinski. Nakon njih dolazi do stagnacije u interesu te sve do istraživanja Ante Šupuka iz 1968., koje je bilo zasnovano na arhivskoj građi, nije bilo zapaženijih znanstvenih postignuća, a nedavno nove i važnije spoznaje o Zavoroviću i njegovu djelovanju objavljuju Darko Novaković i Milivoj Zenić.

Prva tematska cjelina nosi naslov *Dinko Zavorović i njegovo doba* (12-56), dok prvo poglavlje u njoj nosi naslov *Ozračje humanizma* (12-14), u kojem se ističu razne interpretacije humanizma, vremenski okvir, njegovo širenje po različitim zemljama i glavne karakteristike. Humanizam se pozivao na svoju obrazovnu stranu, koja je bila utemeljena na sedam slobodnih vještina (poznavanje klasičnih jezika, književnosti i nastavnih disciplina – gramatike, retorike, povijesti, pjesništva i moralne filozofije) koje su bile glavni uzor za formiranje *studia humanitatis*.

U drugom poglavlju, *Humanizam u Hrvatskoj* (15-17), navode se razlozi snažnog odjeka humanizma u našim krajevima te se nabrajaju se humanistička središta hrvatskog priobalja i humanistički povjesničari razvrstani po gradovima njihova prebivanja i djelovanja.

U trećem poglavlju, *Važniji Zavorovićeve šibenski suvremenici* (18-26), predstavljene su tri ličnosti važne za Zavorovića. Prva je Faust Vrančić kao prisni Zavorovićev prijatelj s kojim ga vežu i obiteljske veze. Faust Vrančić postaje njegov mecena te je vjerojatno njegovo neobjavljeno djelo *Illyrica historia* služilo Zavoroviću kao uzor. Druga osoba, Ivan Tomko Mrnavić, pod utjecajem djela nekih šibenskih povjesničara, vjerojatno i Zavorovića, napisala je svoje prvo geografsko-historiografsko *De Illyrico caesaribusque Illyricis dialogorum libri VII*. O trećoj

ličnosti, Tomi Suričeviću, Zavorović je dao jedino svjedočanstvo u tekstu dviju latinskih poslanica s početka druge, postojeće verzije rukopisa *O dalmatinskoj povijesti*, gdje se doznaje da je Suričević na rimskom sveučilištu stekao naslov doktora teologije te se nakon toga vratio u Šibenik i postao natpop.

U četvrtom poglavlju, *Znatniji utjecaji* (26-35), spominje se Juraj Šižgorić i određena sličnost njegova djela *O smještaju Ilirije i o gradu Šibeniku* s prvom knjigom Zavorovićeve *Povijesti Dalmacije* te Marko Marulić, tj. njegov prijevod *Ljetopisa popa Dukljanina*, kao jedan od razloga za pisanje *Povijesti Dalmacije*. Autorica također uvodi priču o gubitku prvobitne verzije Zavorovićeve djela *De rebus Dalmaticis*, o čemu će više riječi biti u nastavku rada.

U petom poglavlju, pod naslovom *Dinko Zavorović (Šibenik, oko 1540. – Šibenik, 5.10.1608.)* (36-43), predstavljen je Zavorovićev život, važni događaji, kao što je bio, zbog negativnog tumačenja mletačke prevlasti u Dalmaciji, progon u Ugarsku k rođaku, čanadskom biskupu Faustu Vrančiću, te potvrda plemstva od cara Rudlofa 1587. zbog zasluga u ratovima protiv Osmanlija. Nabrajaju se najvažnija Zavorovićeve djela, *Povijest Šibenika* i *Povijest Dalmacije*, i njihova podjela po knjigama te prva povijest Bosne tiskana u Veneciji 1602. godine. Autorica se isto tako detaljnije bavi pitanjem gubitka prve verzije rukopisa *Povijesti Dalmacije*, za koji je Zavorović tvrdio da ga je posudio Robertu Bonaventuri (6 od 10 knjiga), a on mu ga nikad nije vratio. Bojeći se da je Bonaventura ne objavi, Zavorović je napisao drugu verziju od ukupno osam knjiga.

Šesto poglavlje *Tko je Robert Bonaventura Britanac?* (44-56) donosi nove spoznaje vezane uz gubitak prve verzije Zavorovićeve djela *De rebus Dalmaticis*. O Bonaventuri autorica, osim podatka iz dvije Zavorovićeve poslanice šibenskom arhiepiskopu Tomi Suričeviću, iznosi i podatke iz registra *Nomina alumnorum* rimskog kolegija *Germanicum*. Tako otkriva da je Bonaventurino pravo ime Robert Turner, a proučavajući njegova djela i život, spoznaje da je razlog gubitka Zavorovićeve djela bila Turnerova smrt nedugo nakon što je posudio rukopis, čime stavlja pozitivnije svjetlo na Bonaventuru. Autorica u prilogu donosi i rodoslovlje njegove obitelji.

Druga tematska cjelina nosi naslov *Novija saznanja o povjesničaru Dinku Zavoroviću, njegovoj obitelji i svojoj* (57-83), a u prvom poglavlju pod naslovom *Metode i ciljevi proučavanja arhivske građe* (58-59) opisuje se kako je autorica u središte svog proučavanja stavila ponajprije lik Dinka Zavorovića. Stoga su vremenske odrednice prilagođene razdoblju u kojem je živio, u razmaku od devedesetak godina. Proučavana su u Zadarskom državnom arhivu dva fonda notarske građe koja se odnose na Šibenik – Šibenski notarski arhiv i Šibenski općinski arhiv. Prvi fond ima bogatiju građu za autoričinu temu i bolje je sređen od drugog. Korišten je još i Biskupijski arhiv u Šibeniku, iz kojeg se saznaju novi, nepoznati podaci o Zavorovićevim roditeljima i njegovoj djeci.

Drugo poglavlje nosi naslov *Nova arhivska građa* (59-75), gdje autorica ispravlja prijašnje spoznaje o obitelji Zavorović. Donosi nove spoznaje o imenu Dinkova oca, o podrijetlu Dinkove majke Poliksene, o Dinkovoj ženi Klari i njihovoj djeci te užoj rodbini.

Treće poglavlje nosi naslov *Pokušaj rekonstrukcije djela rodoslovlja povjesničara Dinka Zavorovića* (76-83), a u njemu je na temelju proučavanja građe triju arhivskih fondova napravljena rekonstrukcija dijela rodoslovnog stabla obitelji Zavorović te se donose transkripcije važnijih priloga, među kojima se ističu bračni ugovor Dinka Zavorovića i Klare Vrančić iz fonda Šibenski notarski arhiv te transkripcija isprave s podacima o podrijetlu predaka Dinka Zavorovića iz biskupijskog arhiva u Šibeniku.

Treća tematska cjelina nosi naslov *O rukopisima* (84-94), a prvo poglavlje pod naslovom *Uvod* (84) dijeli latinske prijepise *Povijesti Dalmacije* u dvije skupine, od kojih je prva (dva rukopisa) onih u kojima je djelo podijeljeno u osam knjiga, a druga (pet rukopisa) onih u kojima je djelo podijeljeno u pet knjiga.

U drugom poglavlju pod naslovom *Karakteristike latinskih rukopisa djela De rebus Dalmaticis* (85-92), uspoređuje se sedam poznatih latinskih rukopisa te se kratko razlažu njihove karakteristike (rukopis Venecijanske biblioteke sv. Marka i prijepis iz Arhiva HAZU iz prve skupine te rukopisi iz NSK, jedan iz Arhiva HAZU, jedan iz knjižnice Arheološkog muzeja Split te onaj iz Zadarske znanstvene knjižnice).

U trećem poglavlju pod naslovom *Kratak sadržaj djela De rebus Dalmaticis* (92-94) sažeto se iznosi sadržaj *Povijesti Dalmacije* po knjigama (verzije u osam knjiga) slijedeći događaje u vremenskom rasponu od rimskog doba u Dalmaciji do 1437. godine, kada je umro kralj Žigmund.

Zaključak (95-97) je posljednje poglavlje ovog djela u kojem autorica naglašava da su Zavorovićevo djelo i biografija nedovoljno istraženi u hrvatskoj historiografiji, zbog čega je Zavorović slabo poznat široj javnosti. No, pregledavanjem dosadašnjih historiografskih istraživanja ustvrdilo se da je riječ o autoru kojeg su brojni domaći znanstvenici nazivali prvim hrvatskim povjesničarom i piscem dalmatinske povijesti.

Djelo Ive Kurelac višestruko je važno za istraživanje hrvatske latinističke historiografije. Zanimljivim načinom pisanja autorica približava čitatelju Zavorovićevo djelo, koje je bilo važno prije 400 godina, a kasnije je neopravdano zanemareno, za što joj treba uputiti svaku pohvalu. Nadam se da će potaknuti studente latinskog jezika i povijesti na slična znanstvena pregnuća u budućnosti jer takvoj tematici najbolje pristaje interdisciplinarni pristup prisutan u ovom djelu.

Sanja Miljan

Géza Pálffy, *Povijest Mađarske. Ugarska na granici dvaju imperija (1526.–1711.)*, Biblioteka *Historia Croatica*, sv. 57, Meridijani, Zagreb 2010., 294 str.

U izdanju Bibliotheca Historia Croatica kao njena pedeset i sedma knjiga izdavačke kuće Meridijani izašla je 2010. godine knjiga *Povijest Mađarske. Ugarska na granici dvaju imperija (1526.–1711.)* autora Géze Pálffyja. Knjiga je vrijedan doprinos proučavanju, kako hrvatske, tako i ugarske, povijesti jer je prvo novije izdanje pregleda mađarske povijesti prevedeno na hrvatski jezik namijenjeno znanstvenoj populaciji. Isto tako, s obzirom na ponuđeni pregled prevedenih naslova temeljnih radova mađarskih povjesničara o povijesti Mađarske u razdoblju od poraza na Mohačkom polju 1526. godine do 1711. godine, svaki istraživač dobiva uvid u stanje i stupanj istraženosti raznolikih tema navedenog razdoblja u mađarskoj historiografiji. Knjiga je podijeljena na tri velike cjeline: 1. *Ugarska nakon Mohača: stoljeće traženja puta (1526.–1606.)* [24-152], 2. *Propast i obnova: dva lica 17. stoljeća (1606.–1711.)* [152-275] i 3. *Kronologija (1526.–1711.)* [278-288]. Na kraju knjige nalazi se bilješka o autoru (289) i pogovor (290). Važno je napomenuti da se uza sav potreban znanstveni aparat iza prve dvije velike cjeline nalazi i detaljan popis preporučene literature za razdoblje od 1526. do 1606. godine (146-151) i razdoblje od 1606. do 1711. godine (268-277). Isto tako, knjiga je popraćena slikovnim i grafičkim prikazima, genealoškim tablicama i zemljopisnim kartama.